

Ορισμός

Δραστηριότητες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Στην §2 του αποσπάσματος που ακολουθεί ο συγγραφέας οργανώνει τον λόγο με το σχήμα του ορισμού. Αφού τεκμηριώσεις την παρατήρηση αυτή, να εξηγήσεις τον λόγο για τον οποίο έκανε αυτή την επιλογή, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε ολόκληρο το απόσπασμα.

[§1] Πολύς λόγος έχει γίνει για το νεοελληνικό πολιτισμό και πολύς μόχθος καταβλήθηκε για τη δημιουργία του. Μεταφέρθηκαν πολλά υλικά για την οικοδόμησή του από τον παραδοσιακό λαϊκό, από το βυζαντινό, από τον ελληνοχριστιανικό, από τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, από το σύγχρονο ευρωπαϊκό. Στο τέλος, όμως, φύτρωσε ένας άλλος, που κανένας δεν τον περίμενε, γι' αυτό και ακόμη δεν τον έχουμε συνειδητοποιήσει. Είναι ο πολιτισμός των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας.

[§2] Πολιτισμός, ως γνωστόν, είναι ένα κοινό σύστημα αναφορών σε αξίες από όλους παραδεκτές. Οι αξίες αυτές συνιστούν τα μέτρα με τα οποία κρίνονται τα επιτεύγματα των ανθρώπων και εγκρίνονται ή απορρίπτονται. Ο πολιτισμός διαμορφώνει ένα πλαίσιο ζωής και δράσης, όπου εκεί ζουν και αναδεικνύονται οι πολιτισμένοι, εκεί αναγνωρίζονται και επικοινωνούν, εκεί επιζητούν ως μονάδες τη δικαίωσή τους στην ανθρώπινη κοινωνία και στον κόσμο.

[§3] Αυτές τις λειτουργίες του πολιτιστικού πλαισίου σήμερα ποιος τις επιτελεί; Η καλλιτεχνική αγορά; Οι συγγραφείς; Τα πανεπιστήμια; Η εκκλησία; Οι παραδοσιακοί θεσμοί; Όχι, τίποτε από αυτά. Τις επιτελεί η δημοσιογραφία δια των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας.

Μαλεβίτης, Χ. (2010). *Ο έγκοπος λόγος*. Αθήνα: Εκδόσεις Αρμός.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, ο σκοπός για τον οποίο γράφτηκε το απόσπασμα που ακολουθεί; Πώς ο τρόπος οργάνωσης της §2 υπηρετεί τον σκοπό αυτό;

[§1] Για να απαντήσει κανείς στο ερώτημα, ποιος είναι ο ρόλος των διανοουμένων της εποχής μας, πρέπει να έχει διευκρινίσει τι εννοεί με τον όρο «διανοούμενος».

[§2] Συνήθως προϋποθέτουμε ότι ένας διανοούμενος πρέπει να είναι ένας άνθρωπος μορφωμένος. Όμως κάθε μορφωμένος δεν είναι και διανοούμενος. Από τον διανοούμενο δεν περιμένει κανείς απλώς να έχει πλούσιες γνώσεις, να είναι καλλιεργημένος ή να κατέχει μια ειδικότητα. Γιατί ο διανοούμενος είναι, όπως δηλώνει και η λέξη, ένας άνθρωπος, που

διανοείται κι αυτό σημαίνει, ότι είναι ένας άνθρωπος, που δε δέχεται τα πράγματα, όπως του προσφέρονται, αλλά τα περνά μέσα από τη δοκιμασία της δικής του διάνοιας -είναι με άλλα λόγια ένα πνεύμα κριτικό όχι μόνο σε ό,τι αφορά τους άλλους αλλά και σ' ό,τι αφορά τον εαυτό του.

[§3] Η κριτική στάση του διανοούμενου τον συνδέει με την διαμαρτυρία. Επειδή ασκώντας κριτική δε συμβιβάζεται με τα καθιερωμένα, ο διανοούμενος επαναστατεί και διαμαρτύρεται. Το καθιερωμένο σε όλους τους τομείς μοιάζει να είναι ένα σύστημα προσαρμογής δοσμένο από πριν, που λειτουργεί σαν ένας μηχανισμός. Ο διανοούμενος στη δεδομένη περίπτωση αντιπροσωπεύει το πρόσωπο, που αντιστέκεται στον μηχανισμό των θεσμών. Η διαμαρτυρία του είναι μια στάση αρνήσεως, όμως αποτελεί προϋπόθεση για μια θετική αντιμετώπιση, γιατί αίρει την παθητική αδιαφορία, με την οποία οι μάζες δέχονται τα πράγματα.

Μιχαηλίδης, Κ.Π. (1984). *Οικείωση και αλλοτρίωση*. Αθήνα: Αστήρ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

Πώς οργανώνεται ο λόγος στο απόσπασμα που ακολουθεί; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με παραπομπές σε συγκεκριμένα χωρία του. Ποια πρόθεση της συντάκτριας υπηρετεί η συγκεκριμένη επιλογή;

[§1] Με τον όρο αυτομόρφωση περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης. Σε αυτή την ατομική, και πολλές φορές εξαιρετικά δύσκολη, πορεία κατάκτησης νέων γνώσεων, δεν ενεργεί μόνος του, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης αυτο-μόρφωση. Ο άνθρωπος δε δραστηριοποιείται μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον. Βρίσκεται δηλαδή σε συνεχή επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.

[§2] Με αυτή την έννοια, οι διαδικασίες και οι πρακτικές αυτομόρφωσης στη σημερινή εποχή δε σημαίνουν την απουσία των άλλων, θεσμών και ατόμων, ούτε την κοινωνική απομόνωση του καθενός ατόμου, αλλά την ενεργητική στάση του, αφού το ίδιο αποφασίζει, άλλοτε αυτοβούλως και άλλοτε κάτω από την πίεση συγκεκριμένων αναγκών, να εκπαιδευθεί. Η ενεργητική στάση συνίσταται στο ότι ο άνθρωπος καλείται να διαμορφώσει μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες (οργανισμούς, εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους) το περιεχόμενο, τη διαδικασία και τους τρόπους της εκπαίδευσής του.

Κορωναίου, Α. (2002). *Εκπαιδύοντας εκτός σχολείου*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

Αν σκοπός του συγγραφέα στο παρακάτω απόσπασμα είναι να διευκρινίσει το νόημα της αληθινής φιλίας, να εξηγήσεις πώς οι τρόποι με τους οργανώνεται τον υπηρετούν;

[§1] Τι είναι η φιλία; «Εύνοια», φυσικά, όπως λέγει ο Αριστοτέλης· να έχεις, δηλαδή, καλές διαθέσεις απέναντι σ' έναν άνθρωπο, να αισθάνεσαι στοργή γι' αυτόν, να επιζητείς την συντροφιά του και να θέλεις την ευτυχία του· να είσαι εύνους προς κάποιον και αυτός εύνους προς εσένα· να υπάρχει ανταπόκριση, αμοιβαιότητα στα αισθήματά σας, να τον αγαπάς και να τον τιμάς κι εκείνος, επίσης, να σε αγαπά και να σε τιμά. Γι' αυτό, όσο τρυφερός κι αν είναι οι σχέσεις μας με τα άψυχα, δε λέγονται φιλία. Όταν αγαπούμε ένα άψυχο πράγμα, αυτό που αισθανόμαστε δεν είναι φιλία.

[§2] Μπορούμε να διακρίνουμε τρία είδη φιλικών σχέσεων, κατά τον Αριστοτέλη: «διά το χρήσιμον», «δι' ηδονήν», «διά το αγαθόν». Στην πρώτη περίπτωση, συνδεόμαστε μ' έναν άνθρωπο, επειδή ο ένας μας είναι στον άλλο χρήσιμος (για τις υποθέσεις, τις ανάγκες, τη σταδιοδρομία, τις πολιτικές φιλοδοξίες μας κτλ.). Στη δεύτερη, διατηρούμε στενές σχέσεις μαζί του, επειδή μας προξενεί ευχαρίστηση (είναι διασκεδαστικός, έξυπνος συνομιλητής, επιδέξιος συμπαίκτης κτλ.). Και στις δύο περιπτώσεις, «αγαπούμε» τον άλλο κι εκείνος μας «αγαπά» όχι για την ανθρώπινη ποιότητά μας, επειδή, δηλαδή, είμαι εγώ αυτός που είμαι και είναι εκείνος αυτός που είναι (κατά το σώμα και την ψυχή, το ήθος, το πνεύμα), αλλά επειδή κάτι άλλο περιμένουμε απ' αυτόν και αυτός από εμάς, ένα κέρδος (υλικό ή ηθικό) ή μian απόλαυση (την τέρψη της ευχάριστης συναναστροφής).

[§3] Του τρίτου είδους ο φιλικός δεσμός είναι η τέλεια, η ουσιαστική και ακατάλυτη φιλία. Τον κάνω συντροφιά, τον τιμώ, τον αγαπώ, με κάνει συντροφιά, με τιμά, με αγαπά, όχι επειδή περιμένω απ' αυτόν ή εκείνος περιμένει από μένα ωφέλεια (με όλο που βέβαια και μπορώ και θα τον ωφελήσω, όπως και εκείνος επίσης, και μπορεί και θα με ωφελήσει), ούτε επειδή μου είναι ευχάριστος και του είμαι ευχάριστος (με όλο που πραγματικά αισθανόμαστε ευχαρίστηση ο ένας κοντά στον άλλο), αλλά επειδή, όντας ο καθένας μας αυτό που είναι, μοιάζουμε ο ένας στον άλλο –η ομοιότητά μας βρίσκεται στην ανθρώπινη αξία μας, στο υψηλό ποιόν της ανθρωπιάς μας. Η τέλεια, λοιπόν, φιλία είναι συνάντηση και δεσμός δύο προσώπων απάνω στον ίδιο ηθικό άξονα, στην ίδια αξιολογική κλίμακα. Θεμέλιο και εγγύηση της αγάπης τους είναι η «αρετή», και επειδή η αρετή είναι «κτήμα ες αεί» του ανθρώπου, ούτε αλλοτριώνεται ούτε φθείρεται· οι φιλίες που δημιουργούνται απάνω σ' αυτή τη βάση είναι σταθερές και μόνιμες, αδιάλυτες.

Παπανούτσος, Ε.Π. (2011). *Πρακτική Φιλοσοφία*. Αθήνα: Νόηση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5

Η §2 του αποσπάσματος που ακολουθεί οργανώνεται με την τεχνική του ορισμού κατά πλάτος. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, η συντάκτρια έκανε αυτή την επιλογή; Να απαντήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε ολόκληρο το απόσπασμα.

[§1] Η πληθώρα των πολιτιστικών εκδηλώσεων που οργανώνονται τα τελευταία χρόνια από τους διάφορους Δήμους ή φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δημιουργεί σκέψεις και προκαλεί ερωτήματα, όπως: με τις δραστηριότητες αυτές πραγματοποιείται ουσιαστική πολιτιστική αποκέντρωση; Το τίμημα που καταβάλλεται βρίσκει το προσδοκώμενο αντίκρισμα στο πολιτιστικό αποτέλεσμα;

[§2] Η πολιτιστική φιλοσοφία μπορεί να επικεντρωθεί σε δύο βασικούς άξονες που επιβάλλεται να αναπτύσσονται ταυτόχρονα: ο πρώτος άξονας αφορά στη δημιουργία πολιτιστικής υποδομής με οδηγό το όραμα μιας νέας, ουσιαστικής πολιτιστικής κατάστασης και με στόχο όχι τόσο το σημερινό αποτέλεσμα όσο το μελλοντικό προσδοκώμενο. Ο δεύτερος άξονας αναφέρεται στην προσφορά υψηλών πολιτιστικών ερεθισμάτων, που θα αποβλέπουν όχι μόνο στην ψυχαγωγία, αλλά ταυτόχρονα θα επενεργούν στην ευεργετική δημιουργική διαδικασία σκέψης και στην ανάπτυξη ανάλογου προβληματισμού.

[§3] Ο άξονας της πολιτιστικής υποδομής ασφαλώς έχει μεγάλη σημασία, γιατί δημιουργεί τις προϋποθέσεις για βαθύτερη, διαρκέστερη και ποιοτικά αξιολογότερη πολιτιστική κατάσταση. Η πολιτιστική υποδομή δε στοχεύει να ψυχαγωγήσει έτσι απλά και αβασάνιστα τον άνθρωπο, αλλά επιδιώκει να του διοχετεύσει ευαισθησίες, ώστε να αποζητήσει την αλήθεια που εκπέμπει η Τέχνη.

[§4] Ωστόσο, στο μεγαλύτερό τους ποσοστό οι πολιτιστικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης επικεντρώνονται στον δεύτερο άξονα, της ψυχαγωγίας, όπου τα αποτελέσματα κρίνονται κατά κανόνα ποσοτικά -ανάλογα με το ποσοστό προσέλευσης των δημοτών στις εκδηλώσεις- και η επιτυχία αντανακλάται στη μαζικότητα που μπορούν να εξασφαλίσουν. Αποσκοπούν, δηλαδή, στο εφήμερο και στη δημιουργία εντυπώσεων, χωρίς να βάζουν μακροπρόθεσμους στόχους και μακρόπνοες προοπτικές.

Κασιμάτη, Κ. (1996). *Περιπλάνηση στην επικαιρότητα*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σχεδιασμός – Δημιουργία: Αγγελάκος Κωνσταντίνος,
Μαγγανά Αναστασία, Πασσάς Ιωάννης, Χριστόπουλος Δημήτριος

Ημερομηνία ανάρτησης: 24/12/2024 **Έκδοση:** v1.0

ΕΡΓΟ / ΠΡΑΞΗ: ΜΗΤΡΩΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΟΠΣ 5190849, ΙΕΠ, ΕΣΠΑ 2021-2027